

ПИЈЕМОНТ

ДИРЕКТОР: Бранко Божовић

ОСНИВАЧ: ЉУБОМИР С. ЈОВАНОВИЋ

УРЕДНИК: Коста М. Луковић

Христос се роди!

Оце и мајке, ви који на велики и свети народни жртвеник принесте синове своје; љубе и веренице, ви које за спаску славу и величину ошадосте без мужева и вереника својих; сестре, ви од којих многе ошадосте без браша од заклеште; део, ви љута сирочади дичних спаских змајева, чија крила изгореше на валовију Дрини, широкој Сави и брзом Дунаву, и којима малаксаше вишке деснице секући на Церу, Гучеву, Борањи, Руднику, Маљену и Сувобору ћесареву војску — утешите се на данашњи светли празник Христовог Рођења славним и бесмртним делима њихо-

вим! И ви, мили и драги, и ми, пријатељи и другови њихови, изгубили смо смрћу њиховом много, али су они кровљу и kostима својим очували овај свеши камен, ову лепу и плодну груду Србију.

Мир вама који плаче!

И над Београдом, и над Шапцем, и над Лозницом, њихове руке уздигоше близанчелни крст православља и развише поносну тробојку спаску.

Храните, подижите и по примеру славно палих вишезова васацајаше синове Велике Србије. Њих, у нашој великој и срећној будућој Отаџбини, чека велико и тешко време. Синови хероја треба и сами да буду хероји.

Изгинули, слава вам!

Живи, мир вам!

Иде Велики Дан!..

— Никац од Ровина —

На светом и недогледном Престолу седи свемоћни и свезнајући отац света — Бог. Иса висина посматра народе мале и велике, правду и неправду, мрак и светлост на земљи.

А када угледа многе земље мраком притиснуте, нареди сунцу да их обасја.

И сунце сину и место мрака наста светлост. И под зрацима његовим душе робова осетише топлоту живота на земљи.

И мало доба не потраја за тим. А са земље се подигоше: плач, јаук и кукњава!

На једном зачу се глас Господа:

— Који то плачи?

А они одговорише једва:

— Ми, поробљени Словени, ученици праве и свете науке Господа нашег Исуса Христа, јер живимо у мраку!

И болан глас словенских милијона проломи васијону између неба и земље.

А када их чу и виде оковане у синџирима неправде, нареди сунцу да их не оставља.

Па рече:

— Утрите сузе, умирите срца и стишајте гласове своје, јер вам се примиче Велики Дан. И тај ће бити: последњи у ропству, а први у слободи!

А они, који не умејаху певати, чувши речи његове, запеваše:

„Слава тебје, Боже наш, слава тебје..“

Па им још рече:

— На мучитеље и зле цареве који вас муче и убијају, послаћу цареве добре, браћу вашу, са силним и великим легијонима војске. И под њиховом силом трести ће се земља. А они ће доћи да вас избаве од зла и неправде сваке.

И тиме Господ запрети цару Лудаку и цару Лупежку,

А царевима добрим рече да дигну легијоне војника својих.

Па затим нареди да се отворе небеса и да праведницима покажу прави пут којим вала поћи.

И све се догоди по воли Његовој:

И дигоше се цареви добри, мали и велики. А пред њима бејају први од племена Славијана.

Велике и силне војске њихове дигоше на рамена своја гору оружја. И све те легијоне праћаше вера у Господа, нада у победу и љубав према заробљеној браћи.

И Господ рече да буде рат. И би рат!

И затресе се земља сва; и заљуљаше се мора у коритима својим; окрлатише мисли мудраца; између неба и земље захујаше крилате галије; громови словенских легијона просуше своје стреле за нови живот поробљене браће; њиховој снази пуној Бога одупреше се германска јата; језива плима од крви и меса прекрили земљу и замути сва мора; светиње разних вера заплакаше се у страдању својем; на царским главама задрхташе круне; правда не-правди кидиса за живот, а страшна смрт разјглеби своја жвала и по царствима и по морима свима!..

И још се бију велике и крваве битке. Још није доста, јер тако хоће велики словенски Бог!

Велики Дан је пред нама; он је ту. Он ће бити последњи у ропству, а први у слободи браћи нашој. Груди његове велике зоре распучиће ново и велико Словенско Сунце!

Цар Лудак и цар Лупежки дају данас са својих злих и неразумних глава царске круне и спуштају их пред ноге силних победилаца, словен-

ских царева. Оружје њихово пада пред нашим; на њиховоме ће почивати проклество, рђа и срамота, а на нашем благослов, част и слава!

И саме књиге пророка предсказале су Словенима као праведницима долазак Великог Dana.

Поздравимо га са узвиком: Мир нека је на земљи међу људима, јер је пропало царство аустријско!

Из бојне линије

И њега није срамота!...

Прешаали Аустријанци пораз и већ се обрели с ону страну Дрине и Саве. Алич сутра дан по њиховој погибији, поранио њихов аероплан и леши од Авала ка Београду. Многи од наших војника подигли главе и гледају га, док један између њих онако презиво рече:

— И њега није срамота да лепи после овакве погибије!...

Виљем о Србима

— Једно искрено признање немачког цара —

После потпуног слома друге аустријске офанзиве у Србији, немачки цар је, како јавља румунски „Универзул“, узвикнуо пред немачким ратним саветом:

— Жалим што мали храбри српски народ није са мном у савезу! Његових 200.000 бајонета вреде више него пола милиона аустријских!..

„Универзул“ тврди, да је ова изјава цара Виљема потпуно аутентична.

Историска депеша

— Прва вест о заузетују Београда —

Чим је наша војска умарширала у Београд, Њ. В. Краљ Петар послao је, из Раше, ову депешу италијанском краљу:

Његовом Величанству Краљу

Рим

Хвала на честиткама. Јутро у девет часова заузели smo Београд. Најлепши по здрави.

Петар

После пораза

Очајање Мађара и Фрање Јосифа

„Морнинг Пост“ публиковао је интересантно писмо једног мађарског магната, које довољно карактерише садању ситуацију у суседној монархији.

— Српба Мађара против Аустро-Немаца повећава се из дана у дан, а потврђује се факат, да су трупе које су оперисале против Срба, тако изнурене, да се могу сматра-

ти као да више и не постоје. У последњим борбама са Србима ми смо изгубили 50.000 мртвих и рањених и 42.000 заробљених. За време српске офанзиве ми смо изгубили више топова, него што су они сами имали (?)

Између пукова, који нису могли измаћи пропasti, налази се и 4. мађарски корпус, 32. пук био је састављен од самих Будимпештанца, и у њему је била мађарска елита. Од 4. корпуса није ни половина побегла у Босну.

Кад је цар сазнао за појединости пораза, он је заплакао и у свом гњеву, као што је већ познато, наредио, да се ќенерал Поћорек одмах смени.

Млади јунаци

— Изгинули наредници ѡачке чете —

У тренутку када су непријатељски пукови дубоко закорачили у нашу Отаџбину, наше армије су освежене приливом младе и бујне крви. Наши дични омладинци, понесени пламеним одушевљењем, стали су на чело поступалих војева и запливаше у крв за част и величину Србинову.

У златној историји српскога народа биће забележена сјајним словима и имена ових славни палих вitezova:

Михаило Петровић—Чекеревац, апсолвирани техничар;

Милан Поробић, апсолвирани правник;

Душан Николић, студент права;

Милан Ванлић, дипломирани философ;

Петар Радојловић, студент техничар;

Драгомир Тричковић, апсолвирани философ;

Чедомир Павић, студент философије (добровољац);

И галије, лађе крилатице.

Сад се куни фелдмаршал лајтнанти

Своме цару, у бијелој Бечу,

На трпезу, од злата синију —

Да не војште више на Србију!

Живио нам, српска војеводо,

Беч се на те попријеко бечи,

Теби сабља о бедрици звечи;

Како звечи, далеко се чује,

До јаднога Беча одјекује.

Бранко Седларац, студент права; Живорад Јанковић, апсолвирани философ;

Драгомир Богосављевић, апсолвирани техничар;

Милош Костић, свршени техничар;

Леон Лебл, студент философије;

Михаило Раичковић, апсолвирани правник (добровољац);

Михаило Ђуровић, студент философије (добровољац);

Александар Лазаревић, студент сликарства;

Никола Ђуровић, студент права (добровољац);

Мирчеша Пешић, студент права (добровољац).

Слава им!

Војводи Жив. Мишићу*)

Здраво да си, српска војеводо, Од Ваљева Мишић Живојине! Сретно теби војеводство било, Добивено на љутом мегдану:

Ђе се царства дијеле сабљама, Уз плутне гласније пушка, Уз громљаву тешкије топова

И покличе јуначкије грла.

Свијето ти образ на дивану,

А сјекла ти сабља на мегдану,

Цвијеће ти никло по образу,

Част и име роду остануло.

Хвала теби, јуначка старино,

Кад онако дарива Маџаре:

www.n1.rs октобар. — Непријатељ је отпочео напад на Гучево.

25. октобар. — После огорчење не тродневне борбе наше трупе се повлаче са Гучева.

27. октобар. — Непријатељ прешао у 3 изјутра код Смедерева, а у 4 по подне потушен до ноге; 2000 Аустријанаца заробљено.

29, 30. и 31. октобар. — У току ова три дана повлачење наших трупа из стратешких разлога.

1. новембар. — Изгубили смо Пецку, Завлаку и Коцељеву. Непријатељ нагло продире у нашу земљу.

4. новембар. — Наше трупе напустиле Ваљево.

12. новембар. — На крајњем левом крилу, на линији Косјерић—Бајина Башта—Мокра Гора, наше трупе напустиле дотадашње положаје.

15. новембар. — Наша војска наступила Ужице и Косјерић.

17. новембар. — Ноћ између 16. и 17. новембра евакуисан Београд.

20. новембар — Наше трупе прешле су у офанзиву на целом фронту. У бојевима који су се водили тога дана, имали смо успеха на свима фронтовима.

21. и 22. новембар. — Наша офанзива на целом фронту продолжена је успешно. Нарочито су имале успеха наше трупе на левом крилу у правцу Горњи Милановац—Ваљево. На планинској грди Проструга—Сувобор, потпуно је разбијена непријатељева снага (XV корпус се 11. и 12. бригаде и осам бригада XVI корпуса). У току ноћи између 22 и 23 новембра разбијено је крајње крило непријатељева на десној обали Западне Мораве (три бригаде XVI корпуса).

23. новембар. — Непријатељ је разбијен на фронту Липет—село Смрдљиковац и приморан на бегство у правцу Ваљева.

25. новембар. — Гонећи у стопу разбијеног непријатеља наше трупе овладале су линијом Ужице—Ваљево—Лаззревац и успеле су да XV, XVI и већи део XIII корпуса одвоје од осталих непријатељских снага које су се налазиле на правцу Београд—Младеновац.

26. новембар. — На западном и северо-западном фронту, наше су трупе продужиле гоњење непријатеља у правцу Мокре Горе, Бајине Баште, Рогачице, Каћенице, Коцељева и Уба. На северном фронту, на правцу Београд—Младеновац, непријатељ је нападао на наше положаје северно од Космаја и северно од Младеновца.

27. новембар. — Наше трупе избиле на Дрину код Рогачице. У правцу Београд—Младеновац воде се огорчење борбе.

29. новембар. — Овога дана наше трупе избиле су на Дрину код Вишеграда и на Саву код Обреновца. На линији Београд—Младеновац непријатељ је дао врло упорни отпор. Нарочито су упорни бојеви били код села Конатица, Степојевца, Бељине, Гурбераца, Ковионе и Крајкове Баре.

30. новембар. — Непријатељ разбијен и на линији Београд—Младеновац и приморан на по-

влачење, остављајући врло јаке заштитнице да би могао организовати отпор непосредно код Београда.

1. децембар. — Наше трупе после огорчених бојева на Екемлику—Торлаку—Дедињу и Бановом Брузу заузеле су ове положаје. Истога дана, код Вишеграда, водила се сама артиљеријска борба.

2. децембар. — Око 9 часова пре подне наше су трупе ушли под борбом у Београд. Његово Величанство Краљ и Његово Височанство Престолонаследник ушли су у Београд са трупама још док је борба трајала.

Од почетка рата заробљено је: 566 официра, 55.906 војника; заплењено је: 4 заставе, 192 топа разног калибра, 31 лафет, 491 кара; 86 митралеза и 70.000 пушака. Према овоме, број заробљених официра и војника, и број заплењеног ратног материјала, износи за четири комплетна дивизије.

Енглеска војска

— Јачина ће достићи до два милиона —

Када је лорд Киченер говорио о енглеској помоћној војсци, која ће до краја ове године достићи цифру од два милиона, многи су сумњајући климнули главом. Али је лорд Киченер имао право.

Сада се нова енглеска војска, спремна за борбу, састоји од 800.000 људи. Сваке недеље просечно се регрутују 30.000 људи. После Нове Године енглеска армија биће овако састављена:

Нова армија	970.000 људи
Територијална	600.000 "
Регуларна војска	"
нароч. резерва	300.000 "
Свега	1.800.000 људи.

Са матрозима и поморском бригадом, енглеска војска ће износити 2.025.000 људи.

Веома је вероватно, да су савезници, добивши у помоћ један део ове војске, већ прешли у офанзиву.

Црвена Књига

— Зборник званичних аустријских лажи. —

Бечки листови доносе, да ће аустро-угарска Црвена Књига изабрати ових дана. Ова је књига спремана дugo времена и садржаје документа, која се односе на време које је претходило европском рату.

Црвена Књига биће одговор на француску Жуту Књигу и

на енглеску Плаву Књигу, а допуњаваће немачку Белу Књигу.

Аустријанци мисле да ће ова књига оправдати Германе пред културним светом и показати да они нису припремали европски рат. Међутим, ова ће књига несумњиво изазвати и савезничке одговоре, те ћемо имати прилике, да завиримо у дипломатске тајне од Берлинског Конгреса до данас.

Окупација Валоне

— Италија као сусетка Србије и Грчке? —

Најпре румунски, а затим италијански листови, почели су цедити кроз зубе вест, да се Италија спрема да окупира Валону, и да се томе неће противити ни Србија ни Грчка!

Да ли се званична Италија, која се обvezала на „строгу и лојалну неутралност“, носи заиста мишљу да окупацијом Валоне погази своју неутралност, ми не знајемо; али да би тиме били повређени интереси Србије и Грчке, нарочито ове последње, то је ван сваке сумње. Исто тако ван сваке је сумње, да би овај смели корак Италије нашао на велико противљење код сила Тројног Споразума.

Руси у Мађарској

— Мађари се спремају да дочекају Русе. —

Према једном телеграму из Венеције, мађарски службени лист објавио је један министарски распис о државију међународних власти у случају да Руси окупирају њихов реон.

Полицији је наређено, да остане на свом месту, све док Руси не дођу у непосредну близину; судије, председници општине, нотари, морају непрестано остати на својим местима, да би посредовали између руских трупа и становништва. Народу се пак препоручује да не бежи са својих огњишта, јер су се Руси досад показали веома пажљиви према мирном становништву.

Овај распис најбоље покazuје, да се у Мађарској упад повукао, Руси су напустили Језан де Галиције и Буко-

За наше борце

— Похвална иницијатива Кнеза Алексија —

Брат Њ. В. Краља, Кнез Алексије Карађорђевић, организовао је од српских продуката базар, који је намештен у Лондону. Из тога базара, путем јавног надметања, продаја се ствари по ствари у корист наших рањеника. Већину ствари за овај базар Кнез Алексије је набавио за свој новац, да да ни обилни поклони нису изостали. Само

Београдска Издавачка Књижара Геце Кона, на пример, поклонила је седам стотина каратара Србије и Црне Горе.

Енглески листови, одушевљени нашим последњим победама, позивају енглеску аристократију да што више српских продуката, за што скупље новце, откупе и на тај начин помогну херојском српском народу, који је врло много допринео општој савезничкој ствари. Судећи по овим топло написаним апелима, пленита иницијатива Кнеза Алексија у треће многу сузу и залечити многу рану.

Ситуација

— Кратак преглед операција на свима бојиштима —

Београд, 24. децембра вине, који су Аустријанци затијеше. После сјајних победа наша војска заслужила је велики одмор, који Аустријанци као да немају воље да да нарушавају. И нашим противницима потребан је одмор; само наши храбри војници одмарaju се за нове победе, док они преко Саве и Дрине покушавају, да уравнатеже своје духове, утучене поразима и срамотом. Па ипак у аустријским се листовима овда онда јављају гласови, да се против Срба спрема нова армија. Али то је зи умирење публике. Војнички аустријски кругови одају нашој војсци праведну пошту, додуше преко воље, што показује, да смо их овог пута тако тукли, да почињу правилно мислити.

Немачки противнапад, којим су они зауставили Русе, био је најснажнији у пределу Лођа. После огорчене борбе од скоро два месеца, у којој се срећа веома колебала, Руси су ипак остали надмоћни. Они су додуше исправа били потиснути, али сад су Немци на целој линији сузбијени. На садашњој борбеној линији Немци су се јако утврдили, те ће сада можда настати јаке борбе, сличне онима у Француској. Али се Руси надају, да ће вештим маневровањем и свежим трупама моћи да дефинитивно сврше са Немцима.

Због тога што се под најом Немца руски центар повукао, Руси су напустили Језан де Галиције и Буко-

стопу њине изукрштане и претрављене колоне. Каљави и изнурени орdonанси пролећали су на коњима као курири смрти. Они који су бежали, преносили су страх на оне који би им пошли у помоћ. Они који су залетали, заражавали су бегством они напред. Страх је прогутао веру и дисциплину. Као потоци у реку, сливали су се разбијени редови у бежећу бујицу. Ту безимену, безобличну, избезумљену руљу помамно је узјахала подврискујућа панка. Убијајте, сеците, бодите — нико се не окреће. Издиште, а не осврните се! Опчињена маса изгубила је осећаје опирања. Чуо се претећи бањат наших колона. Као да крилат пламен лиже за њима и прти што дочека, несрени људи тежили су, да се утисну у гомилу. Цео тај сломљени дух, цела та орођена свест имала је једно помућено око,

У очи 20. новембра

Слом друге аустријске офанзиве

(Одломак)

Те ноћи речено је: од сутра напред! Наредба ќенерала Мишића завршавала се: „с веома у Бога, напред јунаци!“ Под чаробним дејством тих речи згревало се дух војника. То је било обавештавање војника пред Аустерлиц. Разговарајући ватри гасио се са ватрома. Официри су обишли предстраже; ордонанси разнесли заповести. Раздати су муниција и резервна храна. Топови привучени на ивице, резерве прикупљене. „...Дошао је крај повлачењу.“ Пеља I армија наднела се над тамне и тајanstvene увале. Небо је било на пропланке, ведро и туробно. По негде би пала звезда. На предстраже

жама по катkad пуцањ. Хоризонти мирни; мирно у бивацима, мирно на души предстраже. Кроз теготни војнички сан лутају одломци издаћих наређења. Судбопосна одлука је пала. Чекали се први зорини заранци...

Дошло је магловито јутро, али се кроз модрину наговештавало плавило. Мине од истока по неки напоран сунчев зрак. Војници су стајали спремни за проридање. Освачено је дводесет новембар. Пела земља упраља је очи ка Руднику. Као Арапат дизала се сура и спасоносна планина. Владала је мртва тишина као пред излазак на сцену. У седам часова дигао се застор. Тачно у седам часова одјекнуо је први топ.. Војници јурнуше као хртви низ мрачне падине. Десно противничко крило било је остављено само себи. Наше лево крило пошло му је у срета-

ње. Мачеви су тргнути из корица. Великом дуелу остављено је да реши и да пресуди. Збуњен и пометен противник није могао да се освети. Његова команда није се чула. Његове брзе одлуке нису се схватале. Све се било прилагодило паду; сада се све ненадно преокренуло. Сваки нов минут доносио је нову забуну. Нико да упути и поговори! Јеуди се опредељивали сами. Улагане сице мимоилазиле се и укрштале. Извештај о противнику запрепаштавају.. Прва армија ниче из брегова, из шума и ливица и изгледа два пут већа. Проговара сваки џубун! Тај силни и ненадни покрет делао је као откровење. Лажни победиоци осетише своје заблуде. Наш напад разумеше па мање као спреману клопку. Осетеши га као казну, као освету за дотадање одступање. Од Овчара до Рудника зау碌але су наглас кивне батерије! Све цеви као да су разјапиле своје ватrene чељусти. То је била паљба и да убије и да застраши... Противников немир претвори се у страх, страх у неред, неред у панику! Једни се држаху, други попуштају, трећи покушавају противнапад. До подне потиснуто противника неколик

ји сад располажу веома јаком артиљеријом, монтирали су градске топове највећег калибра, те се свака тачка може туђи најразноврснијом артиљеријом. Противници се могу кретати само ако копају дубоке ровове, и то не увек. Борбе имају карактер и тегобе опсадног рата; а у опсади модерног утврђења и најмање напредовање много значи. Сем тога, на тако малом фронту маневровање скоро је немогуће, а једино се на тај начин могу постићи стратегиски успеси, који најчешће противника, да напушта велике комплексе територије. Сам факат, да на западу савезници стално држе иницијативу у својим рукама, довољно сведочи о њиховој надмоћности.

У данашњој ситуацији најповољнији, а у исто време и најкарактеристичнији, момент јесте тај, што армије Споразума и на источном и на западном фронту предузимају офанзиву. То спречава

Немце да пребацију своје корпусе с једног фронта на други, чиме су се досад вешто користили и замењивали недостатак у свежим трупама.

То и незгоде зимске климе, које ће Немцима теже пасти него њиховим противницима, силно ће утицати да се рат сврши у што краћем времену. Али то се време још не може ни приближно проценити.

Последњи напори

— Турци превлаче војску из Тракије на Кавказ —

Неуспеси на Кавказу натерали су Турке да знатно ослађе своје трупе у Тракији. Велика армија од 300.000 људи, која је најпре била концентрисана око Једрена, сад је сведена на 20 до 25 хиљада војника. Сем тога, Код Чорла, Чаталџе и Галипола концентрисане су мање снаге, које треба да бране мореузе.

Противници германофилске политике у Бугарској указују на тај факат и веле, да би сад Бугарска са минималним жртвама могла да поврати целу Тракију. Али, изгледа, да су Турци са бугарске стране добили извесне гаранције, да неће бити нападнути, и зато овако комотно повлаче своје трупе из Тракије.

које је очајно тражило мостове. Појединач се поверио гомили. Гомила инстинкту. У скомешани од потреса, и запенуши од умора тај живи талас ваљао се путем и крај путова обалама Саве. Све што је олакшавало бегству бачено је избацивани. Куртализавали су се оружја, муниције, одеће; ослобађали се сваког надзора; бежали од познаника, од храбреће речи и пријатељства... Шибана стока скапавала је на пречац; штранге сечене, кола испрезана. Опирало се умору и паду... Остајали су тешки топови, палакши, па и лафети. Муниципија је збацивана или хитно зачепркавана. Оно што су они прешли за двадесет дана, прејурили су наши за пет. Напуштали су читаве низове коморе. По том су остајали рањеници без ноге и завоја, потом сустали и преморени. Ноге отекле од презебности, језик задебљао од жеђи, очи

Дневне вести

Честитка војсци

Његово Величанство Краљ и Његово Височанство Престолонаследник упутили су наредбе својој јуначкој војсци, којом јој честиталају светли празник Христовог Рођења.

После седам месеца

Решењем бившег министра Унутрашњих Дела г. Стојана Протића, „Пијемонту“ је био забрањен улазак у нове крајеве. Пуних седам месеца наши нови суграђани су били лишени могућности да читају „Пијемонт“. Сада, после проглашења Њ. В. Престолонаследника, којом се нови крајеви потпуно изједначују са старим у погледу уставних права и слобода, нашем листу је дозвољена продаја и у новим крајевима.

Повратак г. Бојовића

Г. Милан Бојовић, један од уредника „Руског Слова“, који се од почетка рата бавио у Србији и слао своме листу иссрпне извештаје о ситуацији на нашем боишту, отпутовао је у Москву, да присуствује прослави двадесетогодишњице „Руског Слова“, која пада на Нову Годину.

Рањени студенти

Приликом наше офанзиве рањени су ови ћаци наредници: Јован Р. Петровић, апсолвирани техничар; Александар Симић, апсолвирани техничар; Никола Предраговић, апсолвирани техничар; Радован Поповић, дипломирани правник; Немања Јовановић, свршени правник; Стеван М. Поповић, правник; Михаило Голубовић, техничар; Душан Ђорђевић, филозоф; Влада Седелиновић, филозоф; Маринко Бирчанин, техничар; Радмило Атанацковић, техничар; Бора Тодоровић, правник; Стеван Радовановић, правник; Радован Драговић, техничар; Пера Јовановић, техничар и Владимир Симић, правник — добровољац.

Општина Сиротињи

Београдска Општина издала је београдској сиротињи за божићне празнике око чедесет хиљада динара и велику количину дрва.

угашене од иссрпености. Глад и вапај за милосрђем загрлили се у очима, које једва тињају. На тој тачци суворијат се крави у великородност. Преко те међе пројурили су хуком и великородно Анђелковићеви Дунавци. Јурили су даљу и ноћу да стигну, пресеку, заобиђу; да прорију, продру до резора које још миче; да поробе и потуку!... Велики одлуј замахнуо је и винуо се својим кондорским крилом. Предавали су се или се склањали по јаругама и шумама, док не мине оркан и не укroti се жестина. Бежали су још једино очерупани швабови праћени по-кујеним шпалтером скрпљеним у бегству из десет поражених бригада... Покушавани отпор на Кличевцу, више Ваљева, био је просјачки истресак последњих моћи. То је више била почасна паљба победоцу, него ли отпор противнику. Последње завршио

Заступник директора

Директора електричне фабрике г. Е. Бисерса, који је одведен у ропство, заступаје у дужности све до његовог повратка г. Д. Мирковић, управник београдског водовода.

Цена намирница

Управа вароши Београда, прописала је цене животним намирницама у Београду. Према поменутом пропису, намирнице не смеју бити продаване по скупљим ценама него у мирнодоским приликама.

† Леон Лебл

Једна честита и светла жртва из редова наше браће Мојсијеве вере! Увек одушевљен за све што је српско, он је и у овај свети ослободилачки рат, као ћак наредник, кренуо с великим одушевљењем. Његови војници, са сузама у очима, причају о његовој великој храбrosti и беспримерној љубави према војницима.

Покојни Лебл студирао је с великим марљивошћу и успехом философију; последње две године бавио се новинарством; у нашој редакцији радио је пуну годину дана као савестан и интелигентан сарадник.

Слава му!

Процена штете

Министар Грађевина послao је комисију од пет чланова, да прегледа сва надлештва Министарства Грађевина у Београду и процени штету коју су у њима починиле аустријске трупе.

Скопљанске болнице

— Рад у болницима — Пожртво-вање милосрдних сестара — Племенитост једне Рускиње — (Извештај „Пијемонту“)

Скопље, 19. децембра

Оно што лепи и горди Београд, који је с толико поноса и отпора бранио и одбранио себе, није могао да учини у овом рату, то дакле чине градови Нове Србије. Скопље, које ми називамо Београдом Нове Србије, постарало се благоврено да прими на негу и лечење велики број наших рањеника.

Одмах после првих борби на Дрини, у Скопљу је основано пет болница за смештај рањеника. Болнице су смештене: у граду, у учителској школи (Идади), у општинском шпиталу (заразно одељење), у артиљеријској касарни.

У свима болницама влала при-

„Ура!“, и последњи удар ногем, дали су славни Брегалничани. И двадесет петог увече враћено је Ваљево својој драгој Отаџбини.

Славној и разглашеној инвазији „у срце Србије“ очитали су наши топови с Пенине триумфалним басом надгробно слово. А трештећи одјек разлио се Мачвом и Лоцерином као небески суд, који пружима до сржи, дражећи на сузе и на молитву... Те вечери облетао је фатални црни орао око хабсбуршког двора. Кају, да су га дворчиње виделе и покриле лица црним велом. Петнаести и шеснаesti корпус исплиси су до дна своју чемерну судбину. Оно бедних остатака, пошто смо им ми пресудили, побегли су, да им пресуди историја и цели обмањивани свет.

Ваљево, 27. нов. 1914. год.

меран ред и чистота. Број лекара, углавном, довољан је. Њихова вредноћа и савесност заслужују сваку похвалу. И ако је број рањеника, од почетка рата до данас, био врло велики, они стижу да сваког рањеника прегледају и укажу му нужну помоћ.

Десна рука лекарима су милосрдне сестре, које су се у почетку рата постарале да, прикупљајући потребних ствари, омогуће оснивање свих пет болница.

Имао сам прилике да свратим у болницу у учителској школи (Идади) и жалим што због кратког времена нисам могао да свртим и у остале четири болнице. Поред реда и чистоте који се виде на сваком кораку, посетиоцу нарочито пада у очи љубав милосрдних сестара према рањеницима. Са сестричком нежношћу, не знајући за умор, оне трче од постеље до постеље, да олакшају болове својој рађеној браћи. Посматрао сам господу Милеву, супругу уваженога и у ове дане изванредно заслужнога генерала г. Дамњана Поповића, како с пуно нежности негује рањенике. Пријатељи у мијеју био је видети племениту и нежну господу Милицу, удову славног витеза са Јежевог Поља Милана Васића, пешијског мајора и секретара Народне Одbrane, како неуморно лебди над рањеницима и ублажава им тешке болове. Од многих рањеника чуо сам речи најдубље захвалности овим племенитим женама, као и господици Милевија Тодоровићевију, учитељици, која је одмахе од постеље рањеника.

Нарочите похвале и признања заслужна је хумана и симпатична госпођа Стребуљајев, супруга омиленога Стребуљајева, овдашњег руског конзула и осведоченог пријатеља нашеј народе. Поред свога болећивог срца и широке и питоме руске душе, госпођа Стребуљајев је нарочито задужила наше рањенике тиме, што је за болницу у учителској школи онја лично набавила скоро свак санитетски материјал. Велики део овога материјала госпођа је добила од своје сународнице и пријатељице госпође Хартгиг. У име свих рањеника, ја овим путем изјављујем најбољију благо-

дарност племенитој и симпатичној нашој руској сестри, неуморној госпођи Стребуљајев, желећи јој, да благослов захвалних српских рањеника прати и њу и њен честити дом.

— о.

Уредништво „Пијемонта“ моли све своје стваре дописнике из нових крајева, да му извеле слатки дописе као што су то чинили пре забране „Пијемонта“ за нове крајеве.

БЕЛЕШКЕ

Владимир Радовић, ресторатор код „Руског Цара“, честита својим пријатељима и гостима Божиће Празнике и Нову Годину,

ВЕРЕНИ. — Наш пријатељ г. Јован Паљић, винарски трговац, верио се са госпођом Олгом, кћерју г. Павла Крсмановића, трговца из Вишеграда.

ПОДРУМ „КАСИНА“ отворен је сваког дана од 8 пре до 5 по подне; снабдевен је свима врстама црног и белог природног вина, које се продаје по врло умереној ценi.

„Пијемонта“ почиње од данас редовно излазити.

Сви ревизори из старијих граница који нису послали обрачуна за октобар и новембар, позивају се да то одмах учине. У противном, обуставићемо им шиљање листа. Исто шако позивају се и ревизори из нових крајева да дошају обрачун за месец мај најдаље до 5 јануара.

Ревизоре из нових крајева молимо да нам одмах јаве по колико примерака дневно да им шаљемо.

Последње вести

Велики руски успехи

Петроград, 22. децембра.

У пределу Сарикамиша продолжују се огорчене борбе и нагло се окрећу у нашу корист. Непријатељ се упорно држи. За време борбе заробили смо скоро цео 50 пук пешадије са његовим командантом и 15 официра и запленили смо 6 брдских топова и 14 митраљеза. Укупно заробили смо: 5600 војника и 40 официра.

Борбе на планини Хереат продолжују се. Наше су трупе заузеле неколико турских позиција. На једном од ових планинских висова узели смо три митраљеза и заробили више од 700 војника. Једна чета једног кавкаског пука потиснула је на бојном пољу две турске чете и запленила 4 брдска топа.

Око Висле

Петроград, 23. децембра.

Не јављају ни за какве важније измене на фронту леве обале Висле. На више места дошло је до уобичајене артиљеријске борбе и до делимичне акције. Нај

Без слободе...

— Трагични дани српске престонице —

— Од Душ. Мил. Шијачног —

— Ју, да ли ћу још кадгод дочекати, да чујем оно што ми већ досади: „Политика“, „Правда“, „Стража“, „Денешња“!..

— Понова ћу се родити ако Божја воља буде, да опет чујем:

„Пијемонт“, „Пијемонт“, „Швабе у фронт!“

Такав сам разговор чуо на периферији Београда од две просте жене, које једва да су писмене, које тешко да су кад имале марјаш да га одвоје за новине, али које су значај новина појмиле тек сада када су изгубиле слободу, златну слободу, која се тек појми кад се изгуби.

Ми смо били **без слободе** пуне две недеље. Сувише мало за нашег мрског непријатеља, али сувише много за нас, чија је душа силно патила.

У кратким потезима и збијеном слогу изнећу овде како су мрски непријатељи ушли у празни Београд, и како су га на врат на нос после испразнили, бежећи главом без обзира испред дивљења достојне храбости непобеднога нашег ратника.

Од 17. до 19. новембра

У понедељак, 17. новембра, у зору рану већ више у Београду није било ни једнога војника и свакога часа очекивало се да рупи непријатељ. Престоничке улице биле су пусте. Нигде жива створа. Све што, из разних узрока, није било у стању да избегне, поизвршало се у своје куће. Београд је пружао слику мртве вароши.

Прође понедељак цео дан, прође на миру и ноћ између понедељника и уторника, освани и уторак и прође и друга ноћ и освани леп пријатан дан у среду, 19. новембра, а Аустријанаца нема нигде ни од корова. Већ смо се почели храбрти и тешити надом, да Аустријанци неће ни доћи и да ће се наша војска пре поново вратити, но што ће Аустријанци осетити да је Београд евакуисан. То смо у толико више могли веровати, што су из Земуна, с времена на време, још опалили по који топ на наше положаје, а веровали смо и по ономе „што је баби мило то јој се и снило“. Али смо брзо били у нашем веровању разочарани...

Угледнији грађани, у колико их је у Београду остало, купили су се обично у општини, где је увек било доста света. Била је среда, када око 10 часова пре подне дотрчаше неколико њих, један за другим, да нам јаве страшну вест, да су

Аустријанци у Београду.

Обрадовали смо се томе гласу као мајка мртвом детету. Дакле, пропадоше све наше лепе наде и ми постадохмо робови. На два аутомобила стигла је њихова официрска патрола у пратњи неколико коњаника. Упутили су се право у „конак“, где су се одмах разузурили, као рђе у пандурској кући, и по-

сли по „биргермајстора“, да дође да их — поздрави. Привремена општинска управа, организована при кафи код „Руског Цара“ похита да незване и немиле госте поздрави. Један поручник их је примио. Био је то резервни поручник, Немац по народности, Бечлија, у коме је један наш грађанин познао — браварског радника, свога колегу по занату.

Поздрави са сувама

Већ пред подне коњичке патроле пошли су по варошким улицама. Били су то хусари „трћег позива“, бедна изгледа, на изнуреним коњима. Ми смо сасвим друкчије замишљали чувене ћесарове хусаре. Пало нам је у очи да су сви коњаници били Срби или Хрвати. Пролазећи улицама они би стали крај сваке куће где би кога видели и сасвим у пријатељском тону би нас поздрављали као да смо стари знанци и добри пријатељи:

— Помози Бог, браћо!

— Бог вам помогао! одговарају гласно наши, додајући одмах у себи: „врат скрхали на првом кораку!“

— Не бојте се браћо! Ми смо Срби! Никоме никакво зло неће се учинити, причају они редом, а **многоме од њих сузе врцају** и ма колико да се труде да сузе и узбуђење сакрију, нису били у стању.

Они плачу за нашом изгубљеном слободом, они жале што су победници, јер су Срби, па их боле, тишти их мајчино млеко. А како је тек нама!...

Три заставе на двору

Од оне петорице што су остали у двору поручник је захтевао да се у року од 10 минута истакне на двору црно-жути застава. На једвите јаде продужио је рок на четврт сата, мотивишући то опасношћу да се из Земуна не би бомбардовао Београд, а аустријска застава на двору биће знак за оне у Земуну да обуставе паљбу. Мало доцније истакли су с десне стране црно-жути заставе мајарску, а с леве хрватску заставу.

Када је истављена црно-жути застава на двору, и грађани су, по наредби, почели да истичу беле прљаве крпе и старе пешкире, а у том је топчидерским друмом почела да

стиже и пешадија.

Она се није задржавала у вароши, но је одмах споредним улицама извијала на положаје око Београда.

Прве чете које су стигле, показале су нам јад и беду, која код Аустријанаца влада. То су већином људи старијег

добра, што би рекли наш „трћи позив“, сви у овешталом и прљавом војничком оделу. На себи носе грдан терет и под њим, и теретом петомесечних ратних напора, они корачају сваки за свој рачун, без реда, свијајући по грбљени и посустали од умора. Свима им луше у устима, а на лицима им се, и поред задовољства што су „освоји-

ли“ Београд, јасно чита, да им је свега доста и да би најрадије своју кућу, ма Србија отишла до Беча. То су, у осталом, они и јавно по Београду говорили. Пролазећи улицама, сни се лежерно јављају свету на свима језицима ћесарове државе:

— Помози Бог!

— Јо парот!

— Kuntag!

— Maycta!

Свет их по дужности из страха отпоздравља и по ма-ло се открављује.

Војска непрестано придо-лази: једни иду у град, други на положаје. Комора за-кручила улице, а свет, окураживши се, хита Теразијама.

По улицама

То по подне Теразије су биле препуне војске и наро-да. Официри се нису појави-ли на улице док се нису из-бријали и на себе навукли све ново од пете до перчина. По подне су се у гомилама ше-тали интересујући се нарочи-то за дејство њихове арти-љорије. Били су задовољни посматрајући рушевине и ру-петине. Али нам је свима па-ло у очи, да нису били по-беднички разметљиви. Скром-ношћу својом, они су у нас улевали наду, да ипак није све пропало.

— Или су код нас нашли на коштуњац, или их је Рус потиснуо! — храбрили смо се ми међу собом и — нисмо се преварili.

Падало нам је у очи, да официри воде са собом велики број жена, с којима су већ први дан парадирали по Теразијама, заједно с многим Земунцима... Да ли су им же-не или љубазнице, да ли их воде у комори или су их чекале у Земуну, наравно ми не можемо знати, али и то нас је куражило јер смо осе-ћали да немамо разлога да много стражујемо од војске, чије војсковође ни у рат не могу без развратних жена.

Вешала

Добош је објавио, да свако ко има ма какво оружје, ватрено или хладно, да га од-мах преда команди у конаку. Ко то не учини биће стре-љан. „Комитације“ ко зна где су, да их прокаже, добиће награду и име ће му се чу-вати у тајности, а ко их крије биће и стрељан. У опште за сваку кривицу код њих је била само једна казна — стреља-ње и вешање. Да нас застра-ше, на сред Теразија, између „Москве“ и „Балкана“, поди-гли су вешала и обесили јед-нога младића кога су огла-сили за „комитацију“. А зар је он један! Њега су убили јавно, а многе су убили да нико није ни видео. Тако је

било и у другим местима, највише у Теразијама, где су вешала и обесили једнога младића кога су огла-сили за „комитацију“. А зар је он један! Њега су убили јавно, а многе су убили да нико није ни видео. Тако је

било и у другим местима, највише у Теразијама, где су вешала и обесили једнога младића кога су огла-сили за „комитацију“. А зар је он један! Њега су убили јавно, а многе су убили да нико није ни видео. Тако је

било и у другим местима, највише у Теразијама, где су вешала и обесили једнога младића кога су огла-сили за „комитацију“. А зар је он један! Њега су убили јавно, а многе су убили да нико није ни видео. Тако је

било и у другим местима, највише у Теразијама, где су вешала и обесили једнога младића кога су огла-сили за „комитацију“. А зар је он један! Њега су убили јавно, а многе су убили да нико није ни видео. Тако је

било и у другим местима, највише у Теразијама, где су вешала и обесили једнога младића кога су огла-сили за „комитацију“. А зар је он један! Њега су убили јавно, а многе су убили да нико није ни видео. Тако је

било и у другим местима, највише у Теразијама, где су вешала и обесили једнога младића кога су огла-сили за „комитацију“. А зар је он један! Њега су убили јавно, а многе су убили да нико није ни видео. Тако је

било и у другим местима, највише у Теразијама, где су вешала и обесили једнога младића кога су огла-сили за „комитацију“. А зар је он један! Њега су убили јавно, а многе су убили да нико није ни видео. Тако је

било и у другим местима, највише у Теразијама, где су вешала и обесили једнога младића кога су огла-сили за „комитацију“. А зар је он један! Њега су убили јавно, а многе су убили да нико није ни видео. Тако је

ског Нандор Фехер-Вара, ка-ко су брзо прекрстили наш лепи Београд. Из града су парадирали преко Теразија. Ђенерал Франк био је на коњу. То је слаб старчић, бедна фигура, на лепом коњу, грбав сав се искривио, и од-мах рекох у себи: да лоша јунака на добру коњу!

Уређивање Београда

Верујући у своју заклетву и у наш пораз, џенерал Франк је наредио, те су одмах на врат на нос почели уређивати раскопани Београд. Рупе су засипали, ћубре чистили, рушевине рашишћавали; одмах смо добили воду, електрично осветљење, трамвај, али никога од наших не видех на трамвају. Трамваји су стално били празни.

Сваки дан су добовали по неку оштру наредбу, али су и сваким даном били све смущени, те смо ми осећали да им не иде како би хтели и како су се надали.

Официрска касина

Официри су од хотел „Бал-кан“ начинили официрску касину, пошто су претходно нај-пажљивије претурили целу коју од подрума до крова тражећи мајора Танкосића. Ту нису имали приступа не само Београђани но ни њихови официри ишли су још и у хотел „Париз“, који је тих дана прорадио. Подофицири нису смели тамо где долазе подофицири.

Радње су готово све биле затворене и они су своје по-требе подмиривали отварајући их калаузима, којима су обиловали, или разбијајући дућане одостраг. Наши су се скupљали код „Руског Цара“, или је у њему живот био зачело, пошто смо ми сачињавали мањину.

Први врачи наде

Војници су нам причали да су сити ратовања и да ће се буљуцима предавати, а од официра сазнавали смо и да су им кола пошли суноврат.

Један прост војник из штаба армијског, Чех по народности, једно по подне рече мојој:

— Но, но, ми побеђујемо! *Ми Словени!* Германци морају доле. Вашу два дана Ваљево!

Није га смела питати, да ли су већ два дана у Ваљеву или ће кроз два дана бити у Ваљеву, те је радосно потврдила да то мени јави.

Нисмо могли веровати, али среће наше нигде, када чујмо, да је кроз Београд са Космаја пронето 12.000 ратника и када почеше грувати топови. То су наши, они су близу.

300.000 Руса!

Аустријанци су нам причали да су нашима стигли у помоћ 300.000 Руса, да се уз наше боре и Бугари. Тиме су хтели да оправдају своје бегство...

Почетак бежања

У суботу увече почели су да бегају. Десет дана и десет ноћи без престанка су про-лазили кроз Београд за по-ложаје, и све је то за два

дана и две ноћи стигло да утекне, сем оних многих хиљада који остало је у ропству и који оставише своје кости овде.